

Διάλεξη 10^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

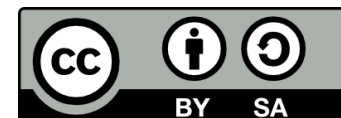

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Νομική έννοια του θρησκευάματος και δικαίωμα στον αυτοκαθορισμό αυτού στην Ολλανδία
2. Νομικές πηγές σχέσεων κράτους και θρησκευμάτων στην Ουγγαρία

Σκοποί ενότητας

1. Η μελέτη των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στην Ολλανδία
2. Η μελέτη των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στην Ουγγαρία

Νομική έννοια του θρησκευάματος και δικαίωμα στον αυτοκαθορισμό αυτού στην Ολλανδία

Νομικό καθεστώς των θρησκευτικών οργανισμών

- Το νομικό καθεστώς του θρησκευόμενου εφαρμόζεται *mutatis mutandis* και στις αυτοτελείς μονάδες στα πλαίσια των θρησκευόμενου και στους οργανισμούς.
- Το δίκαιο είναι εξίσου δεκτικό σε σχέση με την οργάνωση των θρησκευμάτων (δέχεται τόσο κεντρικό ιεραρχικό θρήσκευμα ή αποκεντρωμένα μοντέλα θρησκευμάτων)
- Τα συμβούλια θρησκευμάτων και άλλες μορφές συνεργασίας συνήθως δε θεωρούνται θρησκευόμενα από οργανωτική άποψη. (van Bijsterveld 2007: 413)

Κριτήρια

- Για τις αυτοτελείς μονάδες ο σκοπός του θρησκέυματος είναι καθοριστική προϋπόθεση
 - Ουσιαστικά κριτήρια:
με τι ασχολείται ο οργανισμός (κοινωνικές , θρησκευτικές , οικονομικές δραστηριότητες)
 - Τυπικά κριτήρια:
ποια η τυπική επιρροή του θρησκέυματος στο πλαίσιο του οργανισμού
- Τα παραπάνω έχουν προταθεί ως στοιχεία για το χαρακτηρισμό του οργανισμού ως αυτοτελούς μονάδας θρησκέυματος. (van Bijsterveld 2007: 413)

Νομικό καθεστώς των θρησκευτικών οργανισμών (2)

- Η ελευθερία αυτοκαθορισμού θέτει όρια στο πόσο αυστηρά κριτήρια μπορούν να τεθούν, τέτοια που να μην δικαιολογούνται από τον ανοιχτό χαρακτήρα του ολλανδικού δικαίου.
- Υπάρχει μακρά παράδοση οργάνωσης δραστηριοτήτων στους τομείς των πολιτιστικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών ζητημάτων ως κανονικά σωματεία ή ιδρύματα στη βάση της θρησκείας. Οι οργανισμοί αυτοί μπορεί να συνδέονται με θρήσκευμα, σύνδεση που μπορεί να τυποποιηθεί σε επίπεδο διατάξεων καταστατικού.
- Η θρησκευτική ταυτότητα τέτοιων οργανισμών προστατεύεται γενικά από τον αστικό κώδικα. Υπόκεινται στη νομοθεσία που διέπει τον τομέα δραστηριότητας του οργανισμού, με ειδικές διατάξεις για τη θρησκευτική πτυχή. (van Bijsterveld 2007: 413-414)

Συμπερασματικά

- Η ελευθερία θρησκευτικής οργάνωσης γίνεται σεβαστή από το δίκαιο.
- Υπάρχουν προβλήματα σε σχέση με νομοθεσία που δε σχετίζεται με τα θρησκευόμενα αλλά μπορεί να τα επηρεάζει (πχ επιβολή δημοκρατικού πολιτεύματος στους οργανισμούς, ζητήματα με προσωπικά δεδομένα κτλ)
- Η ελευθερία των θρησκευτικών οργανισμών είναι συνήθως μικρότερη από την ελευθερία των εν γένει θρησκευμάτων. (van Bijsterveld 2007: 414)

Ολλανδία και Γερμανία

Γερμανία

- Δεν υπάρχει νόμος για τα θρησκευόμενα
- Ο αστικός κώδικας ερμηνεύεται μέσω της θρησκευτικής ελευθερίας που είναι ανώτερη τυπικά ως συνταγματικό δικαίωμα
- Τα νομικά πρόσωπα των θρησκευτικών οργανισμών είναι *sui generis* και όχι κοινά νομικά πρόσωπα
- Αυτή η ερμηνεία βασίζεται στη νομολογία του συνταγματικού δικαστηρίου στην υπόθεση των Μπαχάϊ.
- Τα θρησκευόμενα απαλλάσσονται από σχετικές διατάξεις του αστικού κώδικα για την υποχρέωση σε δημοκρατικό πολίτευμα.

Ολλανδία

- Δεν υπάρχει νόμος για τα θρησκευόμενα
- Η εφαρμογή θρησκευτικής ελευθερίας περνάει μέσα από τον αστικό κώδικα
- Τα θρησκευόμενα αποκτούν νομική προσωπικότητα *sui generis*
- Απαλλάσσονται έτσι από σχετικές διατάξεις του αστικού κώδικα πχ από την υποχρέωση να έχουν οπωσδήποτε δημοκρατικό πολίτευμα

Ολλανδία και Γερμανία (2)

Και στις δύο χώρες, ενώ τα λοιπά νομικά πρόσωπα πρέπει να έχουν το προβλεπόμενο δημοκρατικό πολίτευμα, τα νομικά πρόσωπα των θρησκευμάτων και οργανισμών μπορεί να έχουν το πολίτευμα το οποίο γίνεται δεκτό από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις της οικείας θρησκείας (είτε δημοκρατικό είτε ιεραρχικό: δηλαδή είτε μοναρχικό είτε ολιγαρχικό, είτε με συνδυασμούς ανά επίπεδο οργάνωσης: τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, διεθνές)

Σχολιασμός

- Διάκριση θρησκευμάτων από αυτοτελείς μονάδες αυτών καθώς και τους λοιπούς θρησκευτικούς οργανισμούς.
- Το δικαίωμα στην αυτονομία των κοινοτήτων εκτείνεται στα θρησκευόμενα και τις αυτοτελείς μονάδες (στους καθαρά θρησκευτικούς οργανισμούς πχ επισκοπές, ενορίες κτλ)
- Το δικαίωμα στην αυτονομία των οργανισμών που έχουν άλλους (κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκπαιδευτικούς) σκοπούς είναι σεβαστό σε μικρότερη έκταση δεδομένου ότι μπορούν να εξυπηρετηθούν οι σκοποί αυτή μέσω της μορφής κοινών σωματείων ή ιδρυμάτων (όχι *sui generis*).
- Συνάγεται ότι μόνο οι καθαρά θρησκευτικές δραστηριότητες καλύπτονται από το δικαίωμα στην αυτονομία των θρησκευτικών κοινοτήτων. Οι θρησκευτικά αιτιολογούμενες δεν καλύπτονται από το δικαίωμα στην αυτονομία.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Νομικές πηγές σχέσεων κράτους και θρησκευμάτων στην Ουγγαρία

Άρθρο 60 του συντάγματος

Παράγραφοι:

1. καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας
2. το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελεύθερη επιλογή ή αποδοχή θρησκείας η άλλης φιλοσοφίας ζωής και την ελευθερία δημόσιας ή ιδιωτικής έκφρασης ή αποχής από την έκφραση της άσκησης ή διδασκαλίας των εν λόγω θρησκειών ή φιλοσοφιών ζωής με θρησκευτικές πράξεις, ιεροτελεστίες ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, ατομικά ή ομαδικά.
3. τα θρησκευόμενα λειτουργούν χωριστά από το κράτος
4. η ψήφιση του νόμου για την ελευθερία συνείδησης και της θρησκείας απαιτεί τις ψήφους των 2/3 των παρόντων μελών του κοινοβουλίου

Νόμοι που αφορούν τα θρησκευόμενα

- Ο νόμος για την ελευθερία συνείδησης και της θρησκείας προβλέπει το νομικό καθεστώς των θρησκευτικών κοινοτήτων και θεσπίζει λεπτομερές πλαίσιο για την ανεξάρτητη λειτουργία τους.
- Ο νόμος για τη διευθέτηση της κυριότητας της πρώην ακίνητης περιουσίας των εκκλησιών (32/1991) προβλέπει την απόδοση θρησκευτικής περιουσίας, η οποία προηγουμένως έπρεπε και στο μέλλον πρέπει να χρησιμοποιείται για τη λατρεία ή για κοινωφελείς σκοπούς
- Ο νόμος 124/1997 για τις οικονομικές προϋποθέσεις των θρησκευτικών και δημόσιων δραστηριοτήτων των θρησκευόμενων θεσπίζει πλαίσιο δημόσιων επιχορηγήσεων για τα θρησκευόμενα.
- Λοιποί νόμοι ρυθμίζουν θρησκευτικές δραστηριότητες όπως και διατάγματα της κυβέρνησης για ειδικά ζητήματα για λειτουργία των θρησκευόμενων. (Shanda 2007: 435-436)

Διεθνείς συμφωνίες

Η Ουγγαρία αποτελεί μέρος σε αριθμό διεθνών συμφωνιών που έχουν σχέση με θρησκευτική ελευθερία:

- Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
- Σύμβαση των δικαιωμάτων του παιδιού
- Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών

Συμφωνίες με Αγία Έδρα

- Στις 9/2/1990 λίγες μέρες μετά τη ψήφιση του νόμου για ελευθερία θρησκευμάτων , πριν τη δημοσίευση του, η Αγία Έδρα και η Ουγγαρία αποκατέστησαν διπλωματικές σχέσεις στο ανώτερο επίπεδο. Στη συμφωνία που υπογράφηκε στη Βουδαπέστη ορίζει ότι τα ζητήματα που αφορούν την καθολική εκκλησία πρέπει να ρυθμίζονται από το νέο κώδικα κανονικού δικαίου και από το νέο νόμο για τη θρησκευτική ελευθερία.
- Δύο άλλες συμφωνίες με Αγία Έδρα:
 - 10/1/1994 για τη στρατιωτική επισκοπή, καθώς ήταν προϋπόθεση από την κυβέρνηση για να ιδρύσει θρησκευτική υπηρεσία ενόπλων δυνάμεων
 - 20/6/1997 Βατικανό : συμφωνία για τα οικονομικά ζητήματα που αφορούν την καθολική εκκλησία
- Οι συμφωνίες αυτές είναι ιδιαίτερα τεχνικού χαρακτήρα και δεν περιλαμβάνουν γενικές διατάξεις που είναι πολύ γνωστές από τις συμφωνίες τύπου κονκορδάτου (δεν υπάρχει στην Ουγγαρία πλήρες σύνολο κανόνων) (Shanda 2007: 436-437)

Άλλες συμφωνίες

- Άλλα θρησκευόμενα έχουν υπογράψει συμβατικές σχέσεις με κυβέρνηση (χωρίς διεθνή διάσταση) για τις θρησκευτικές υπηρεσίες ενόπλων δυνάμεων και για οικονομικά ζητήματα.
- Οι τελευταίες με μεταρρυθμισμένη εκκλησία και ομοσπονδία ιουδαϊκών κοινοτήτων περιέχουν θεμελιώδεις ρυθμίσεις για τη συνεργασία μεταξύ κράτους και θρησκευμάτων. (Shanda 2007: 436)

Η θρησκευτική ελευθερία

- Η ελευθερία συνείδησης απολαμβάνει παρόμοια προστασία με ελευθερία θρησκείας, κυρίως στο επίπεδο του ατόμου παρά με παραχώρηση προνομίων σε ομάδες.

Για παράδειγμα, σε περίπτωση αντίρρησης συνείδησης, πρέπει να καταστεί αντικείμενο επίκλησης η συνειδησιακή πεποίθηση του ατόμου και όχι η ιδιότητα μέλους θρησκευτικής κοινότητας.
- Οι περιορισμοί στη θρησκευτική ελευθερία υπόκεινται σε στενή ερμηνεία και εξετάζονται ενδελεχώς με κριτήρια αναγκαιότητας και αναλογικότητας. Πρέπει να προβλέπονται από νόμο, να είναι αναγκαίοι για τη διασφάλιση άλλου συνταγματικού δικαιώματος και πρέπει να είναι ανάλογοι με το σκοπό του περιορισμού. Το ουσιώδες περιεχόμενο δεν πρέπει να περιορίζεται.
- Είναι σπάνιες δίκες σε σχέση με θρησκευτική ελευθερία. (Shanda 2007: 437-438)

Κατηγορίες συστήματος σχέσεων κράτους θρησκευμάτων

- Αρχές
 1. ουδετερότητα
 2. χωρισμός
 3. συνεργασία
- Η ουδετερότητα είναι η σημαντικότερη αρχή που διέπει το κράτος σε σχέση με θρησκευτικές κοινότητες ή ιδεολογίες.
(Shanda 2007: 438)

Βιβλιογραφία

1. Sophie C. van Bijsterveld, Κράτη και Θρησκευόμενα στην Ολλανδία και Balazs Schanda, Κράτος και Θρησκευόμενα στην Ουγγαρία στο Gerhard Robbers (επιμέλεια) (2007), μτφρ. Κυριάκος Κυριαζόπουλος, Κράτη και Θρησκευόμενα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ. 403-456
2. [Σύνταγμα της Ολλανδίας](#)
3. [Ευρωπαϊκή σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων](#)
4. [Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα](#)
5. [Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού](#)
6. [Σύνταγμα της Ουγγαρίας](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

